

РЕЦЕНЗИЯ

От доцент Лаура Димитрова, СУ "Св. Кл. Охридски",

Доцент по професионално направление:

8.2. Изкуствознание и изобразително изкуство

По процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор”

Научна специалност: 8.2. Изкуствознание и изобразително изкуство

Към Националната художествена академия,

Приложен факултет, специалност Текстил

С кандидат: Мила Максимова Стоева

Тема на дисертационния труд: Тъкани за интериор и тапети, десенирани чрез метода на отпечатване (1950-1990)

Представеният дисертационен труд се състои от текстова част, която обхваща 215 страници и включва: увод, пет глави, заключение, декларация за оригиналност, цитирана литература и библиография. В отделно книжно тяло, което се състои от 100 страници, са представени приложенията към дисертационния труд – цветни и черно-бели илюстрации и индекс на използвания визуален материал.

Темата на дисертационния труд намира адекватно изражение в неговото съдържание. Последователно и целенасочено в увода е обоснована необходимостта от подобно изследване. Авторката прави преглед на научната литература, която има отношение към темата на дисертацията и достига до извода, че тъканите и тапетите, създадени от художници чрез метода на отпечатване, са малко проучвани.

В този контекст докторантката аргументира избора си на тема с това, че (цитирам): „Тъканите за интериор и тапетите са произведения, които заемат особеното пространство между дизайна, изящното изкуство и занаята“ и от друга страна това е тема, която „е пренебрегвана от критиците и историците на изкуството през изминалите няколко века, поради което е слабо изследвана“, както и от факта, че „опитите на известни художници в областта на текстилния и тапетния дизайн са слабо познати и подценявани“.

Това дава основание на авторката да избере като обект на дисертационния си труд разработките на известни художници и дизайнери, творили през периода от 50-те до 90-те години на двадесети век в областта на тъканите за интериор и тапети, осъществени посредством метода на отпечатване.

Докторантката защитава тезата, че през втората половина на двадесети век тъканите за интериор и тапетите, десенирани чрез метода на отпечатване, се отдалечават от традиционната си утилитарна функция и декоративно предназначение

и се превръщат в произведение на изкуството, начин на артистична изява и провокация. В тази връзка тя си поставя добре аргументирани цели, като:

1. Да анализира и изясни взаимодействието между теченията и стиловете в изкуството, архитектурата и дизайна в контекста на социокултурните промени, настъпили в развитието на обществото; да проследи развитието на философската, естетическата и критическата мисъл през двадесети век; да отрази влиянието на съвкупността от тези фактори върху развитието на десенираните чрез метода на отпечатването тъкани за интериор и тапети от същия период.

2. Да определи мястото на десенираните тъкани и тапети, създадени от известни художници и дизайнери в контекста на дебата за принадлежността на съответните произведения към областта на изкуствата или занаятите.

Следвайки целите на дисертационния труд авторката си поставя задачите да направи исторически преглед на възникването и разпространението на техниките на отпечатване при десенирането на тъкани и тапети; да проследи появата и разпространяването на стиловете и теченията в изящното изкуство, архитектурата и дизайна и да изследва творчеството на определени автори, които имат връзка с развитието на тъканите за интериор и тапети създадени в Европа през двадесети век. Поставя акцента на проучването си основно на периода след Втората световна война – на авторите и стиловете от втората половина на двадесети век.

Формулираните цели и задачи са съобразени със съдържанието на дисертацията и са ясни и конкретни.

Разработката е структурирана с намерението за най-пълно и прецизно изследване на проблематиката по темата, като избраните периоди от време са в хронологическа последователност, а изборът им е убедително аргументиран.

В отделните глави на дисертацията задълбочено се проучват процесите повлияли развитието на десенирането на тъкани и тапети чрез метода на отпечатване.

В първа глава докторантката прави исторически преглед на възникването и разпространението на отпечатването върху хартия. Изследва, описва и коментира основните методи на печатане в процеса на тяхното развитие – от древността до края на деветнадесети век. Разглежда влиянието и взаимовръзката на техниките, материалите и декоративните мотиви използвани при изработването на десени за тъкани и тапети. Отчита влиянието на дизайн-реформата върху печатаните десени за интериор от втората половина на деветнадесети век.

Коментира най-често срещаните орнаменти при десенираните посредством печатане платове, техниките и технологиите на изпълнение, материалите, стилистиката, колорита и предпочитаните форми, както и източниците на влияние при създаването на декоративни мотиви за тъкани в съответствие с разглежданите епохи.

Представя възникването, разпространението и развитието на печатаните тапети от времето на изобретяване на технологията на хартията в Древния Китай до нейното разпространение в Азия и по-късно – в Европа. Подчертава, че именно с хартията се свързват и първите опити за създаване на тапети, които имитират стиловете, мотивите и текстури на тъканите, които тапетите заместват.

Коментира идеите на Джон Ръскин и Уилям Морис и тяхното значение в контекста на времето.

Втора глава отчита значението на модернизма за развитието на новите стилове в изкуството и в десенаторството, като отделя специално място на влиянието, което изящните изкуства и архитектурата оказват върху десените на шампованите платове и тапети.

Представя течения в изкуството и научни теории от този период – кубизъм, футуризм, конструктивизъм, спиритуализъм, орфизим, формализъм, като и стила ар деко.

Разглежда работата на известни художници – моделиера Пол Поаре и художника-фовист Раул Дюфи във връзка с проектите им за ръчно печатани десени за интериорен текстил и тапети, повлияни при Пол Поаре от стила ар деко и отличаващи се с „ярка декоративност и образност“ при Раул Дюфи.

Представя абстрактните творби на Соня и Робер Делоне и опитите на Жак Льорса в областта на тапетния дизайн, като отчита ролята им за налагането на модерните форми в десенирането.

Отчита значението на идеите на модернизма и функционализма, отстоявани от „Баухаус“ и повлияли модерния текстилен и тапетен дизайн.

Констатира преодоляването на предразсъдъците за по-ниския статут на масово произвежданите изделия и налагането на текстилния дизайн „като важна част от артистичната работа“.

Трета глава на изследването разглежда постмодернизма в отношение към основните проблеми на дисертацията. Главата е структурирана хронологически, като

по десетилетия от 50-те до 90-те години на двадесети век се разглежда творчеството на художници и дизайнери, които пряко влияят на текстилния и тапетния дизайн.

Акцентираща се на характерното за постмодернизма завръщане на декорацията и орнамента.

Отчита се влиянието на постмодерното схващане за липсата на йерархия в културата върху дизайна на тапети и тъкани от периода, което прави възможно тяхното възприемане като самостоятелни художествени форми.

Четвърта глава е насочена към изследване на връзката тапет-изкуство в исторически план – от възникването на първите тапети преди повече от 200 години до настоящето.

Авторката изтъква промените, които настъпват във възприемането на тапета – първоначално подценяван като продукт на занаята със съмнителни художествени качества, според нея той впоследствие се превръща „в стенна декорация и средство, предоставящо на художниците възможност за изразяване на политически, социални“ и „свързани със сексуалността и половата идентичност“ идеи.

Пета глава е посветена на развитието и тенденциите в българските тъкани за интериор и тапети, десенирани чрез метода на отпечатване през периода от след Освобождението до съвременността, като и тук се проследява и анализира творчеството на известни български художници и дизайнери, работили в областта на текстилния и тапетния дизайн през съответния период.

Авторката констатира, че по същото време, когато тапетът в Европа и Америка е станал средство на постмодерното изразяване, в България едва назрява идеята, че приложното изкуство не притежава единствено утилитарни функции, а може да има декоративно предназначение.

В този контекст докторантката подчертава, че тапетите в българското изкуство добиват характеристиките на артистична изява едва в края на 90-те години на двадесети век с работите на Надежда Олег Ляхова, докато тъканите за интериор, десенирани чрез метода на отпечатване, почти напълно изчезват от сцената на художествения живот.

В резултат на изследването авторката достига до **извод**, че текстилните и тапетните десени от една страна са повлияни от всичките процеси и явления, които движат развитието на световната култура и изкуство, а от друга страна самите те са отражение на съответните процеси и явления, като поради широката си

„разпространеност“ и „достъпност“ се „превръщат в проводници на новото и носители на послания“.

Чрез направеното проучване убедително и аргументирано е потвърдена тезата на дисертационния труд.

При работата по дисертацията е използвана значителна по обем литература, която е цитирана коректно. Тя отговаря по съдържание на предмета и обекта на изследването, както и на поставените в отделните глави на труда проблеми, цели и задачи. Използваната литература е съответно: библиография – 42 източника на български, английски и руски език; 32 цитирани източника, също написани на български, английски и руски език; 6 интернет източника.

Представените в приложенията илюстрации са съобразени с темата на дисертацията и отразяват възможно най-точно разглежданите проблеми.

Теоретичният модел и методиката на изследването са подходящо подбрани при разработването на дисертацията с оглед на нейната спецификата. Използвани са социологическият и културно-историческият, библиографичният и описателният методи на изследване, както и методът на сравнителния анализ.

Препоръки, свързани с методиката на изследване

Дисертацията би спечелила, ако отделни основни проблеми и изложените в тази връзка материали бъдат по-обстойно анализирани, а направените вследствие на анализа изводи бъдат коментирани от автора и аргументирани чрез научни теории в подкрепа на защитаваната от дисертационния труд теза.

Научни публикации

Докторантката има достатъчен брой публикации по темата на дисертацията.

Научни приноси

Тъкани за интериор и тапети, десенирани чрез метода на отпечатване (1950-1990) е авторски труд, който се базира на задълбочено теоретично изследване на проблемите по посочената тема и цели да попълни липсата на български научни трудове, посветени на развитието на тъканите за интериор и тапети, изпълнени чрез метода на отпечатване. В тази връзка би могло да се каже, че настоящата дисертация е първият научен труд от този род, написан на български език, който засяга горепосочените въпроси и прави подробен исторически преглед на възникването, употребата и разпространението на техниките на отпечатване и десениране на платове и тапети в Европа от древността до съвременността.

Разработката дава началото на теоретико-методически основи, написани на български език, за изследване на съответния проблем както в областта на световното изобразително изкуство, така и в българското изобразително изкуство и това според мене е най-същественният му принос.

Много от засегнатите в дисертационния труд въпроси биха могли да послужат като база за нови теоретични изследвания.

Заклучение и предложение

Оценката ми за дисертацията, автореферата, научните публикации и научните приноси на Мила Максимова Стоева е положителна.

Представеният дисертационен труд отговаря напълно на изискванията. Постигнатите резултати ми дават основание да предложа на Мила Стоева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”.

23.09.2013г.

Доцент Лаура Димитрова